

Plan för användningen av fostrande och disciplinära åtgärder

Enligt lagen om grundläggande utbildning 35 § skall en elev delta i den grundläggande utbildningen och utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Om en elev försummar sina förpliktelser i lagen om grundläggande utbildningen eller bryter mot skolans ordningsregler, kan han eller hon tillrättavisas genom disciplinärt straff. Elevernas grundrättigheter kan ingripas endast med stöd av lag.

Grundskolorna i Sjundeå kommun har till förfogande en separat plan gällande genomförande av fostringsdiskussioner och disciplinärt förfarande som bilaga till elevvårdsplanen.

Syftet med den är att försäkra verksamhetssättens laglighet och enhetlighet samt jämlikt bemötande av eleverna. Planen stöder också förverkligande av skolans ordningsregler.

I samband med fostringsdiskussionerna och disciplinära åtgärderna samarbetas med vårdnadshavarna och de olika skedena antecknas i Wilma-systemet för att förverkliga de ovannämnda principerna.

I fostringsdiskussionerna och de disciplinära åtgärderna ska rådgivningsplikten beaktas.

De disciplinära åtgärderna börjar alltid med hörande av eleven. Mål för elevens del:

- öka ansvaret för sig själv och andra,
- mindre oönskat beteende,
- förstå och uppskatta skolans regler,
- förstå följderna av sina handlingar samt
- söka efter den rätta verksamhetsmodellen.

Till eleven ska förmedlas känslan av att man tar hand om henne/honom, lyssnar på henne/honom och att hon/han tas på allvar.

Alla fostrande och disciplinära åtgärder ska meddelas till vårdnadshavarna. När det gäller en skriftlig varning eller beslut om avstängning för en viss tid ska vårdnadshavarna beredas möjlighet att bli hörda förrän straff förordnas.

I fostrande och disciplinära åtgärder utövar skolorna offentlig makt. Till disciplinärt straff behövs inte vårdnadshavarnas tillstånd och inte heller har vårdnadshavaren rätt till att kräva att få vara närvarande. Vårdnadshavarna kan inte ogiltigförklara skolans straff.

I de fostrande samtalen och de disciplinära åtgärderna samt i genomförande av dem ageras på ett lösningsorienterat sätt och med iakttagande av följande rättsskyddsprinciper:

Objektivitetsprincipen

Tillrättavisandet och disciplinära metoderna ska grunda sig på sakliga, allmänt godkända och objektiva orsaker. Behandlingen av ärendet ska vara neutralt och objektivt begrundat.

Jämlikhetsprincipen

För likadana handlingar ska tillämpas likadana tillrättavisande- och disciplinstraff oberoende av vem som utfört handlingen. I 6 § i grundlagen fastställs jämlikheten. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Elever ska bemötas som jämlika individer och de skall ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

Principen om ändamålsbundenhet

Den som genomför fostringsdiskussioner och vidtar disciplinära åtgärder kan använda sin befogenhet i fostringsdiskussioner och disciplinära metoder endast på basis av lagen eller för annan separat definierad avsikt vars befogenhet har givits honom/henne.

Proportionalitetsprincipen

Fostrande samtal och disciplinära åtgärder är till sin stränghet i rätt förhållande till den handling som bestraffas eller försummelse som förkastas. För en förseelse får inte användas strängare straff än behövt.

Principen om skydd för berättigade förväntningar

Skydd för individen gentemot det allmänna. Individen ska kunna förvänta sig att myndigheterna handlar korrekt, felfritt och permanent i sina fostrande samtal och disciplinära åtgärder.

Disciplinära åtgärder och övriga påföljder

Fostrande samtal

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. En elev som stör undervisningen eller på något annat sätt bryter mot ordningen i skolan, gör sig skyldig till fusk eller behandlar andra elever eller skolans personal respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde kan som första åtgärd åläggas att delta i ett fostrande samtal i högst två timmar. Det fostrande samtalet kan hållas på en gång eller i flera delar under eller utanför skoldagen.

Vid det fostrande samtalet specificeras i samråd med eleven den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden och vid behov utreds i mera omfattande utsträckning orsakerna till uppförandet och dess konsekvenser, samt de medel som står till buds för att förbättra elevens uppförande i skolan och hens välbefinnande. Beslut om fostrande samtal fattas av en lärare vid eller rektor för skolan. Ett fostrande samtal ska dokumenteras, och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det. Vårdnadshavaren ska ges tillfälle att delta i samtalet eller i en del av det, om detta anses behövt med beaktande av situationen.

Wilma innehåller en blankett för dokumentering av fostrande samtal. I blanketten antecknas elevens namn

- orsak till fostrande samtal
- tjänsteinnehavaren som har fattat beslut om fostrande samtal
- plats och tid för fostrande samtal
- deltagare i fostrande samtal
- medel för att förbättra elevens uppförande i skolan och hens välbefinnande
- meddelande till vårdnadshavaren

Fostrande samtal hålls med iakttagande av principer för lösningsinriktning. Vårdnadshavarna meddelas om samtalet under skoldagen genom Wilma eller genom telefonsamtal. Telefonsamtalet antecknas i Wilma.

Skyldighet att städa upp

Om det med säkerhet är känt vem som utfört gärningen och denne kan identifieras, kan en lärare eller rektor av pedagogiska skäl bestämma att eleven ska rengöra eller ordna upp skolans egendom eller utrymmen som eleven avsiktligt eller av oaktsamhet smutsat ned eller skapat oreda i.

Uppgiften ska utföras under övervakning och den får inte vara farlig eller tung för eleven med beaktande av elevens ålder och utvecklingsnivå och det får inte ta mer än två timmar att utföra uppgiften. Eleven får inte utebli från undervisningen för att utföra uppgiften. Om uppgiften utförs vid sidan av elevens arbetsdag ska detta meddelas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Utförandet av uppgiften ska beaktas vid beslut om andra disciplinära åtgärder som anges i lagen.

Om elevens gärning inte är så allvarlig att den förutsätter att en skriftlig varning ges, får man inte bestämma att eleven förutom städnings- eller ersättningskyldigheten får en disciplinär straff.

Till skadan som eleven förorsakat tillämpas skadeståndslagen. Om skadegörelsen meddelas alltid vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare.

Ge tillsägelse om att eleven lämnar klassrummet

En elev som stör undervisningen kan av sin lärare bli tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen. Rektorn eller en lärare kan bestämma att en elev som stör undervisningen ska avlägsna sig från en skoltillställning.

Elevens vårdnadshavare ska underrättas om att eleven blivit tillsagd att lämna ett rum eller en tillställning. Tillsägelsen ska dokumenteras.

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som avlägsnats från en lektion eller skoltillställning. Eleven får inte lämnas utan tillsyn efter att han eller hon blivit tillsagd att avlägsna sig. Rektorn eller en lärare beslutar hur tillsynen ska ordnas.

Åtgärden kan vidtas endast om eleven stör undervisningen.

Eleven kan bli tillsagd att lämna undervisningsrummet även för en kortare tid.

Eleven ska vistas i ett övervakat utrymme alltså under övervakning.

Det är elevens lärare som bestämmer över dessa ärenden.

Ärendet ska antecknas i Wilma under skoldagen.

Ärendet ska meddelas vårdnadshavaren antingen genom Wilma eller vid behov genom att ringa till vårdnadshavaren under samma dag. Telefonsamtalet antecknas i Wilma.

Förvägra elev att delta i undervisning

Rektor kan förvägra en elev rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

Om en elev förvägrats rätt att delta i undervisning ska elevens vårdnadshavare underrättas om det, och vid behov även den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställandet av socialvården i den kommun där skolan är belägen. Åtgärden ska dokumenteras.

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som förvägrats rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen. Eleven får inte lämnas utan tillsyn efter att han eller hon förvägrats rätt att delta i undervisning.

Åtgärden kan vidtas endast om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

Det är skolans rektor som bestämmer om ärendet.

Ärendet dokumenteras på en separat blankett i Wilma.

Ärendet ska meddelas antingen genom Wilma eller vid behov genom att ringa till vårdnadshavaren under samma dag. Telefonsamtalet antecknas i Wilma.

Eleven får inte lämnas utan tillsyn. Om man så kommer överens med vårdnadshavarna kan eleven gå hem själv.

Om vårdnadshavarna inte nås och eleven är farlig för sig själv eller för andra tas kontakt med alarmcentralen nummer 112.

Till den av socialväsendet utnämnda socialarbetaren som ansvarar för skolarbetet meddelas om att eleven har förvägrats att delta i undervisning under resten av dagen. Rektorn eller en tjänsteinnehavare som förordnats av denne meddelar om ärendet till skolkuratoren, som ansvarar för uppgörandet av individuell elevvårdsplan för att ordna behövliga elevvårdens tjänster.

Ålägga elev att utföra sina hemuppgifter

Om en elev försummat sina hemuppgifter kan elevens lärare ålägga eleven att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

Elevens vårdnadshavare ska underrättas om att eleven ålagts att utföra sina hemuppgifter. Åtgärden ska dokumenteras.

En elev som har försummat sina hemuppgifter kan åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

Syftet är att få eleven att utföra sina uppgifter samvetsgrant. Åtgärden får inte användas som straffåtgärd.

Det är elevens lärare som bestämmer över dessa ärenden.

Det finns en blankett i Wilma för antecknandet. Ärendet ska meddelas vårdnadshavaren antingen genom Wilma eller genom att ringa. Kontakt antecknas i Wilma.

Kvarsittningar

Om en elev stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan elevens lärare ge hen högst två timmars kvarsittning. Innan en elev ges kvarsittning ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Vid kvarsittning kan eleven få utföra skriftliga eller muntliga uppgifter, övningar och uppgifter som stöder fostran, undervisningen och utvecklingen, står i rätt proportion till elevens gärning eller

försummelse och är lämpliga för eleven med hänsyn till elevens ålder och utvecklingsnivå. Eleven kan även åläggas att sitta tyst under kvarsittningen. Kvarsittningen kan också bestå av en kombination av åtgärder. Kvarsittningen får inte genomföras som ett arbetsstraff.

Eleven får åläggas att delta i uppgifter som stöder pedagogiska mål som syftar till att förhindra att eleven upprepar eller fortsätter med de gärningar som ledde till kvarsittningen. Denna uppgift kan till exempel bestå av att medverka i anordnande av ett gemensamt evenemang.

Kvarsittning får inte ordnas så att eleven till följd av den blir tvungen att utebli från undervisning i enlighet med läroplanen eller någon annan plan som gäller skolans verksamhet.

En elev som stör undervisning, bryter mot skolans ordning (ordningsregler) eller gör sig skyldig till fusk eller uppför sig osakligt kan åläggas högst två timmars kvarsittning.

Det är ändamålsenligt att ordna kvarsittningen under samma dag som den åläggs. Vid behov kan kvarsittningen ordnas vid en annan tidpunkt. Skolan beskriver ordnandet och övervakningen av kvarsittning i sin läsårsvisa verksamhetsplan.

Den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på ska preciseras.

Eleven ska höras samt annan behövlig utredning skaffas innan man bestämmer över straffet.

Ärendet bestäms av läraren som har uppmärksammat situationen som har lett till kvarsittning.

Ärendet ska antecknas i Wilma.

Ärendet ska meddelas antingen genom Wilma eller genom att ringa vårdnadshavaren. Kontakt antecknas i Wilma.

Skriftlig varning

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Beslut om skriftliga varningar fattas av det kollegiala organet hos utbildningsanordnaren eller om utbildningsanordnaren så beslutar av skolans rektor.

Innan en elev ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. I Innan en elev ges en skriftlig varning ska hans vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd.

Beslut ska fattas om skriftliga varningar. Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som getts en skriftlig varning.

En elev kan ges en skriftlig varning, om elevens verksamhet har varit så allvarligt eller att den stör skolans eller annan verksamhet i den mån att i stället för lindrigare disciplinära åtgärder finns det skäl att ge en skriftlig varning.

- om eleven stör undervisning,
- bryter mot ordningen i skolan,
- gör sig skyldig till fusk eller uppför sig osakligt och förbrytelsen är allvarlig eller
- om eleven fortsätter att uppföra sig osakligt efter att ha fått kvarsittning,
- om eleven har uppfört sig våldsamt mot en annan elev eller mot en vuxen som arbetar i skolan (om det våldsamma uppförandet fortsätter, kan eleven avstängas för en viss tid) eller

Om det våldsamma uppförandet är allvarligt, kan eleven redan på första gången avstängas från skolan för en viss tid.

Den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på ska preciseras.

Eleven ska höras samt annan behövlig utredning skaffas innan man bestämmer över straffet.

Elevens vårdnadshavare ska ges tillfälle att bli hörda.

Rektorn gör ett skriftligt beslut med besväransvisning och tilldelar utdraget bildningsdirektören för kännedom samt vid behov gör en barnskyddsanmälan enligt barnskyddslag 25 §.

Vårdnadshavarna kan söka ändring i beslutet genom att inom 14 dagar överklaga hos förvaltningsdomstolen. Det finns inte någon möjlighet till fortsatt besvär efter förvaltningsdomstolen.

Nödvändig elevvård ska ordnas för eleven. Rektorn tar kontakt med skolkuratoren, med vars ledning arbetstagare som svarar för elevvårdstjänsten uppgör en plan för ordnandet av tjänster för eleven samt utser en ansvarsperson. Planen uppgörs tillsammans med eleven och vårdnadshavarna samt vid behov med skolans representant.

I en situation med användning av rusmedel i samband med ett skriftligt anmärkning kallar rektorn behövliga arbetstagare inom elevvården, eleven och vårdnadshavarna till diskussion.

Avstängning för viss tid

Om en elevs förseelse är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Beslut om avstängning för viss tid fattas av det behöriga kollegiala organet hos utbildningsanordnaren. Det organ som svarar för socialvården ska vara representerat vid behandling av ärenden som gäller avstängning av ett läropliktigt barn, om inte organet bedömer att närvaron är uppenbart onödig.

Innan en elev blir avstängd för viss tid ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev avstängs för viss tid ska hans vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Ett beslut om avstängning för viss tid ska tillges.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att en elev som avstängts för viss tid inte blir efter i de framsteg som hans årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven ska en individuell plan som bygger på läroplanen göras upp och undervisningen genomföras och inläringen följas enligt denna plan.

Ett beslut om avstängning för viss tid kan i regel inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft. Beslutet vinner laga kraft när det inte längre kan överklagas. Då en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande eller allvarligt äventyrats, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas, kan ett beslut om avstängning för viss tid verkställas innan det har vunnit laga kraft. Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning för viss tid och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas i samband med beslutet om avstängning.

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som avstängts för viss tid.

Om eleven stör undervisning eller bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk eller uppför sig osakligt och förbrytelsen är allvarlig eller om eleven fortsätter att uppföra sig osakligt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning kan hen avstängas från skolan för en viss tid.

Om eleven fortfarande uppför sig våldsamt efter att ha fått en skriftlig varning för våldsamt uppförande ska eleven avstängas från skolan för en viss tid.

Eleven kan avstängas från skolan för en viss tid på grund av våldsamt uppförande redan första gången, om säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan blivit allvarligt äventyrad.

Den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på ska preciseras.

Det är möjligt att avstänga eleven för högst tre månader.

Det är bildningsnämnden som beslutar om avstängning. Rektorn bereder ärendet till bildningsdirektören som på grund av det bereder bildningsnämnden det egentliga förslaget om en avstängning för en viss tid.

Innan åtgärder för avstängning ska eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Elevens vårdnadshavare ska ges tillfälle att bli hörd.

Rektorn meddelar kuratorn om vårdnadshavarens hörande och om ärendets anhängighet.

Kuratorn kallar samman en tillställning till vilken kallas eleven, vårdnadshavarna samt övriga anställda inom elevvården, representanter för barnskydd samt representanter för eventuella vårdande instanser (psykiatri) eller övriga myndigheter. Skolans representanter deltar i mötet enligt övervägande. I denna tillställning kommer man överens om behövliga psykosociala vård- och stödåtgärder samt om stödpersoner. Kuratorn säkerställer att det finns vårdnadshavarnas tillstånd till att kalla utomstående. Med utomstående personer avses här representanter för barnskydd samt representanter för eventuell vårdande instans eller övriga myndigheter. Skolans representant samt de anställda inom elevvården har rätt att delta mötet.

Rektorn gör en barnskyddsanmälan enligt barnskyddslag 25 §.

Bildningskansliet tilldelar bildningsnämndens föredragningslista angående ärendet om elevens avstängning till chefen för socialärenden eller ersättaren så att 24 § i barnskyddslagen kan förverkligas.

Vårdnadshavarna kan söka ändring i beslutet genom att inom 14 dagar överklaga hos förvaltningsdomstolen. Det finns inte någon möjlighet till fortsatt besvär efter förvaltningsdomstolen.

Bildningsnämndens beslut om avstängning får inte verkställas innan beslutet vunnit laga kraft förutom om eleven har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev /andra elever eller en person/personer som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande eller allvarligt äventyrats, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas.

Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning för viss tid och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas av nämnden i samband med beslutet om avstängning.

Utbildningsanordnaren ska se till att eleven under avstängningstiden inte blir efter i undervisningen.

För den avstängda eleven ska en individuell plan som bygger på läroplanen göras upp och undervisningen genomföras och inläringen följas enligt denna plan. Det är rektorn som ansvarar för uppgörandet av denna plan.

Nödvändig elevvård ska ordnas för eleven. Ett utdrag ur bildningsnämndens beslut om avstängningen tilldelas utan dröjsmål till den instans som ansvarar för elevvård. För den avstängda eleven ska för avstängningstiden uppgöras en plan, ur vilken det framgår tillgång till elevvården eller andra nödvändiga specialtjänster. Det är kuratorn som ansvarar för uppgörandet av planen.

Säkerhetsåtgärder

Avlägsna elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Om en elev inte lyder en uppmaning att avlägsna sig har rektorn och läraren tillsammans eller var för sig rätt att avlägsna eleven från klassrummet eller ett annat utrymme där undervisningen ges, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en elev från skolans område, om eleven inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att hen avstängts från undervisningen.

Försöker en elev som ska avlägsnas förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren tillsammans och var för sig rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få eleven avlägsnad och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven.

Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Överdriven användning av maktmedel kan leda till ett straff enligt strafflagen.

Om en elev trots flera uppmaningar inte lyder en uppmaning om att avlägsna sig som läraren inom sina befogenheter har gett (avlägsnande från klassrummet för resten av lektionen eller förvägrande av att delta i undervisningen under resten av dagen) har läraren och rektorn rätt att avlägsna eleven från klassrummet eller ett annat utrymme eller från en skoltillställning. De maktmedel som använts mot eleven ska alltid stå i rätt proportion till målsättningen alltså ska målet nås med minsta möjliga makt.

Maktmedlen ska alltid tydligt riktas till att upprätthålla ordning. De får inte användas till att straffa eleven.

Maktmedlen ska inte användas till att hindra barnet att rymma från skolan. Om en elev rymmer från skolan meddelas vårdnadshavarna och nödcentralen 112 om det om eleven är farlig för sig själv eller för andra.

Maktmedelen som läraren använder ska om möjligt vara passiva t.ex. att hålla fast elev tills hon eller han lugnar ner sig.

- Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon till utbildningsanordnaren med bifogad blankett antingen skriftligt eller fritt formulerat lämna en skriftlig redogörelse för händelsen. Redogörelsen skickas till bildningskansliet. Ärendet antecknas, varefter bildningsdirektören behandlar anmälan.
- Rektorn svarar för att personalen som eventuellt måste använda maktmedel får utbildning till att använda kontrollerade fysiskt lugnande metoder.

Det finns en blankett i Wilma, med vilken skolan meddelar till utbildningsanordnaren om läraren eller rektorn har använt sig av maktmedel.

Omhändertade föremål eller ämnen

Till skolan får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas. Till förbjudna och farliga föremål och ämnen hör bland annat alkohol, tobak och andra tobaksprodukter som avses i tobakslagen, såsom e-cigarettor och snus, narkotika som avses i narkotikalagen, knivar, skjutvapen, starka laserpekare samt motsvarande föremål och ämnen.

Rektorn och en lärare vid en skola har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen frånta en elev ett förbjudet föremål eller ämne eller ett sådant föremål eller ämne med vilket eleven stör undervisningen eller inläringen. Om en elev som innehar ett föremål eller ämne som ska omhändertas försöker förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har rektorn och en lärare vid skolan rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att frånta eleven föremålet eller ämnet och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål eller ämnen som äventyrar elevens eller andras säkerhet och föremål eller ämnen med vilka eleven stör undervisningen eller inläringen. Maktmedelsredskap får inte användas vid omhändertagande av ett föremål eller ämne. I strafflagen finns bestämmelser om överdriven användning av maktmedel. Rätten att omhänderta föremål eller ämnen gäller under den tid som eleverna i skolan eller utanför skolan deltar i undervisning eller verksamhet som ingår i läroplanen eller en arbetsplan som godkänts av utbildningsanordnaren.

Föremål och ämnen ska omhändertas på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i elevens personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studier och säkerheten. Vid omhändertagande av föremål och ämnen ska den diskretion som

omständigheterna kräver iakttas. Användningen av åtgärderna ska planeras i skolorna och anvisningar ges om användningen.

Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Omhändertagandet ska dokumenteras, och elevens vårdnadshavare ska underrättas om åtgärden så snabbt som möjligt.

Föremål och ämnen som inte får medföras till skolan

Till skolan får inte medföras eller under arbetsdagen innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas.

Det finns mer detaljerade motiveringar i lagen, enligt vilken sådana farliga föremål enligt strafflagen är t.ex. knogjärn, stiletter, kaststjärnor samt som något annat föremål maskerade eggvapen liksom även förlamande elvapen, elbatonger, fjäderbatonger, precisionsslangbågar och -slungor samt teleskopbatonger. Därtill är förbjudna föremål och ämnen sådana föremål och ämnen som är avsedda att eller lämpar sig för att allvarligt skada någon annan, om det inte finns något godtagbart orsak angående arbetsuppgiften eller annars att medföra dem till skolan. Sådana är eggvapen, söndriga glasföremål och andra med dessa jämförbara föremål som lämpar sig för att skära eller sticka, batonger, kättingar, fjädrar, vajrar, kablar, bobollsträn och andra med dessa jämförbara föremål som är lämpliga som tillhygge, ämnen som är frätande eller lämpar sig för att allvarligt skada eller förlama någon annan, luftvapen, vapen med fjäderfunktion, harpuner, slangbågar, blåsrör och andra med dessa jämförbara föremål som lämpar sig för skjutande, hälsofarliga laserpekare. Det är också förbjudet att medföra till skolan sådana föremål som är förvillande lika skjutvapen eller explosiva varor.

Om en elev dock har grundad anledning att till skolan medföra t.ex. bobollsträ för hobbyverksamhet och om det inte finns någon misstanke för att hon eller han skulle använda den för att skada någon annan är det tillåtet. Ett slagträ eller motsvarande föremål förvaras i personalutrymmen under skoldagen. Förbjudna föremål för minderåriga är dessutom bl.a. produkterna som avses i tobakslagen och i alkohollagen. Man ska alltid komma överens om saken med skolan.

Granska elevernas saker

Skolans lärare och rektor har rätt att under arbetsdagen granska de saker som en elev har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som eleven förfogar över och att utföra en ytlig granskning av elevens kläder för att omhänderta ett sådant förbjudet föremål eller ämne med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att eleven innehar

sådana föremål eller ämnen och eleven trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana.

Med elevers saker avses till exempel väskor, pennskrin och olika fodral, och med förvaringsutrymmen till exempel skåp och pulpeter. Med ytlig granskning avses att känna på en persons kläder med händerna. Granskningsrätten omfattar inte rätt att söka efter föremål eller ämnen som eleven gömt mellan kläderna och huden. Med uppenbart innehavande avses krav på att det till grund för misstanken finns ett konkret faktum, som till exempel kan vara att en lärare eller rektorn själv har observerat något eller att en elev eller en annan myndighet har gjort en anmälan om saken.

Eleven ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs. Granskningen får utföras endast av en person som är av samma kön som eleven. Vid granskningen ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till skolans personal närvara. På elevens begäran ska en person som hör till skolans personal och som eleven utser närvara vid granskningen om denna person är tillgänglig. Man får dock göra en avvikelse från sättet att utföra granskningen på, om det på grund av ärendets brådskande natur är absolut nödvändigt med tanke på säkerheten.

Rätten att omhänderta föremål eller ämnen gäller tiden då eleven deltar i undervisningen eller verksamheten i skolan eller utanför skolan i enlighet med läroplanen eller någon annan arbetsplan som uppgjorts av utbildningsanordnaren.

Saker ska granskas på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärden får inte ingripa i elevens personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studier och säkerheten. Vid granskning av elever ska den diskretion som omständigheterna kräver iaktas. Användningen av åtgärderna ska planeras i skolorna och anvisningar ges om användningen.

Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Granskningen av eleven ska dokumenteras, och elevens vårdnadshavare ska underrättas om åtgärden så snabbt som möjligt.

Med ytlig granskning avses att känna på en persons kläder med händerna. Granskningsrätten omfattar inte rätt att söka efter föremål eller ämnen som eleven gömt mellan kläderna och huden. Därtill bör beaktas, att av diskretionsskäl får man inte känna på en persons kläder med händerna på de erogena områdena. Granskningen ska utföras så att de andra eleverna inte är närvarande om det med iakttagande av situationens natur är möjligt.

Om möjligt ber man rektorn eller om hon eller han är hindrad biträdande rektorn/vicerektorn att närvara situationen som den andra personen.

Att uppenbarheten som avses i bestämmelserna uppstår kan förutom att en lärare eller rektorn själv har observerat också uppskattas på grund av bl.a. elevens uppförande, t.ex. observerat berusningstillstånd eller också på grund av annars pålitliga uppgifter. Uppgiften kan basera sig på

en pålitlig observation av till exempel skolans personal eller av någon annan elev eller på anmälan av elevens anhörig eller av en annan myndighet.

Om det trots granskningen finns misstanke om antingen elevens eller den övriga skolgemenskapens säkerhet, kallas polisen på plats.

Använda maktmedel vid omhändertagandet av föremål

Rätten att använda maktmedel vid omhändertagandet gäller endast föremål och ämnen som äventyrar elevens eller andras säkerhet eller föremål och ämnen som används till att störa lärandet eller undervisning. Dessa är bl.a. olika vapen och rusningsmedel som enligt någon annan lag är förbjudet att innehas på en allmän plats eller av en elev som är minderårig. Man ska ändå beakta att vid omhändertagande av rusningsmedel får maktmedel inte användas om inte innehav av rusningsmedel inte medför omedelbar fara för eleven eller någon annan som arbetar i skolan (t.ex. tobak).

Ovannämnda befogenheter ålägger inte lärare och rektorer någon verksamhetskyldighet, utan de ger en möjlighet att agera om det anses vara nödvändigt och tillräckligt säkert. Det huvudsakliga förfarandesättet i hotande situationer är att kalla polisen på plats.

Överlämna och förstöra omhändertagna föremål och ämnen

Föremål eller ämnen som använts för att orsaka störningar och som omhändertagits av en lärare eller rektor ska överlämnas till eleven efter lektionen eller skoltillställningen. Om det är sannolikt att det störande beteendet fortsätter efter lektionen ska det föremål eller ämne som använts för att orsaka störningar överlämnas till eleven senast vid arbetsdagens slut.

De förbjudna föremålen och ämnena överlämnas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet, om eleven, dennes vårdnadshavare eller lagliga företrädare inte har laglig rätt att inneha dem.

Före överlämnandet ska föremålet eller ämnet förvaras omsorgsfullt. Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet har omhändertagits. Narkotika, skjutvapen, vapendelar, patroner, projektiler, gassprayer och explosiva varor som har omhändertagits ska omedelbart överlämnas till polisen.

Om vårdnadshavaren inte inom tre månader efter det att han eller hon fått meddelande om omhändertagandet avhämtar föremålet eller ämnet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och förstörande av föremål och ämnen ska dokumenteras.

Det är rektorn eller om hon eller han är hindrad biträdande rektorn/vicerektorn som ansvarar för att till polisen anmäls omedelbart om de föremål och ämnen som är förbjudna att innehas av eleven eller vårdnadshavaren eller av en annan företrädare.

Skolorna dokumenterar granskningen av eleven, besittningstagandet av föremål och ämnen samt en eventuell användning av maktmedel i Wilma. Därtill uppgörs med bifogad blankett en anmälan till utbildningsanordnaren om användning av maktmedel.

Om granskningen av elevens saker dokumenteras följande (för omhändertagandet framgår ärenden som ska dokumenteras av följande avsnitt):

GRANSKA ELEVERNAS SAKER

Tid och plats	. 20 klockan - plats
beskrivning av situationen före granskningen	
personerna som har sett situationen före granskningen	
orsak till granskningen	misstänkt föremål eller ämne farlig för eleven själv misstänkt föremål eller ämne farlig för andra
grunden till misstanke	observation av en person som hör till personalen eller av en elev elevens uppförande (t.ex. berusningstillstånd, hot, antydningar m.m.) anmälan av elevens anhörig, en myndighet eller av någon annan person
Granskade saker	kläderna med ytlig granskning väskan pulpet eller förvaringsskåp annat, vilket?
Granskare och granskningsplatsen	
anmälan till vårdnadshavaren	. 20 klockan - per telefon per meddelandet i Wilma på annat sätt, hur
lärarens eller rektorns underskrift och namnförtydligande	

Verkningar av anhängigt åtal och domstolsbeslut på disciplinärt förfarande

Under den tid då åtal mot en elev är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot eleven. Om en domstol har frikänt en elev, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en elev till straff, får eleven inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev kan dock avstängas för viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

Uppföljning av användningen av disciplinära och pedagogiska åtgärder

Utbildningsanordnaren ska följa upp användningen av fostrande samtal, disciplinära åtgärder och sänkingsåtgärder samt deras utveckling. I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och fostrande samtal och de tillhörande förfaringsätten, samt ge anvisningar för hur planen ska användas för att man ska kunna följa upp och utveckla genomförandet av planen och verksamhetens enhetlighet både på lokal och riksomfattande nivå.

Närmare bestämmelser om utarbetandet av planen finns i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. De skolspecifika uppgifterna ska regelbundet behandlas i bland annat skolans elevvårdsgrupp.

Lagstiftning som tillämpas

- Lag om grundläggande utbildning 29, 35, 35 a, 36, 36 a, 36 b, 36 c, 36 d, 36 e, 36 f, 36 g, 36 h och 36 1 §
- Förordning om grundläggande utbildning 18 §
- Barnskyddslagen 24 §
- Förvaltningsprocesslagen (586/1996) 31 § 1 och 2 mom. och 32 §
- Strafflagen (39/1889) 4 kapitel 6 § 3 mom. och 7 §

Lagstiftning och praxis angående besittningstagande av föremål och ämnen

- Tobakslagen (549/2016) 74 §
- Narkotikalagen (373/2008) 3 §
- Statsrådets förordning om ämnen, preparat och växter som anses som narkotika (543/2008)
- Strafflagen (39/1889) 4 kapitel 6 § 3 mom. och 7 §
- Biträdande justitiekanslers avgörande (OKV/427/1/2011)
- Utbildningsstyrelsens och Strålsäkerhetscentralens meddelande om farorna med laserpekare